

**AUTORITATEA NAȚIONALĂ DE INTEGRITATE
A REPUBLICII MOLDOVA**

**НАЦИОНАЛЬНЫЙ ОРГАН ПО НЕПОДКУПНОСТИ
РЕСПУБЛИКИ МОЛДОВА**

INSPECTORATUL DE INTEGRITATE

MD-2005, mun. Chișinău, str. Mitropolit Gavriil Bănulescu-Bodoni, 26
Tel.(373 22) 820 601, fax (373 22) 820 602, www.ani.md, e-mail: info@ani.md

ACT DE CONSTATARE

nr. 81/31

mun. Chișinău

28.06.2023

Inspector de integritate principal al Inspectoratului de Integritate al Autorității Naționale de Integritate, Sergiu HÎNCU, urmare acumulării și studierii materialelor dosarului de control, privind respectarea regimului juridic al conflictelor de interese, de către dl Țîțanu Valentin, Primar al s. Terebna, r. Edineț, număr de identificare XXXXX, domiciliat în XXXXX, în temeiul art. 38 alin. (1) din Legea nr. 132/2016 *cu privire la Autoritatea Națională de Integritate*, emite prezentul *Act de constatare*, prin care:

A CONSTATAT:

La data de 13.01.2023, în cadrul Autorității Naționale de Integritate, a fost înregistrată sesizarea Curții de Conturi, cu nr. 263, care în aceeași zi, în conformitate cu prevederile art. 30 din Legea nr. 132/2016 *cu privire la Autoritatea Națională de Integritate*, a fost repartizată aleatoriu prin sistemul electronic de distribuire a sesizărilor.

Potrivit sesizării: *Curtea de Conturi, a efectuat auditul asupra modului de acordare a compensațiilor, ajutorului financiar și celui umanitar (motorina) pentru pierderile suportate de către agricultori, ca urmare a calamităților naturale din anul 2020.*

Astfel, conform Raportului auditului aprobat prin Hotărârea Curții de Conturi, nr. 64 din 22.12.2022, activitatea Comisiilor locale a fost compromisă prin tolerarea conflictelor de interese. Ca urmare, dl Țîțanu Valentin, Primar al s. Terebna, r. Edineț, totodată, Președinte de comisie, a semnat acte privind constatarea pagubelor cauzate culturilor agricole de calamitățile naturale, în raport cu XXXXX, unde fondatorul acestei entități și conducător fiind XXXXX.

Conform prevederilor art. 31 alin. (1) din Legea nr. 132/2016 *cu privire la Autoritatea Națională de Integritate*, urmare verificării prealabile a sesizării, verificându-se existența încălcării regimului juridic al conflictelor de interese, întrunindu-se elementele bănuelii rezonabile, pe cale de consecință, la data de 23.01.2023, cu numărul 8/31, a fost emis *Procesul-Verbal de inițiere a controlului*, în privința dlui Țîțanu Valentin, Primar al s. Terebna, r. Edineț.

A acțiunile supra, aducându-se spre cunoștință dlui Țîțanu Valentin, prin scrisoare nr. 04-31/421 din 23.01.2023, concomitent, prezentându-i spre cunoștință drepturile de care beneficiază, urmare declanșării controlului, etapă, în raport cu art. 32 din Legea nr. 132/2016 *cu privire la Autoritatea Națională de Integritate*.

Aprecierea inspectorului de integritate

Cercetând cu maximă diligență cazul sesizat, apreciind explicațiile subiectului și ținând cont de probatoriul administrat și legislația pertinentă, inspectorul de integritate, constată încălcarea regimului juridic al conflictelor de interese, de către dl Țîțanu Valentin, Primar al s. Terebna, r. Edineț, reieșind din următoarele considerente:

În contextul prevederilor art. 21 alin. (1)-(2) Cod Administrativ, *Autoritățile publice trebuie să acționeze în conformitate cu legea și alte acte normative. Exercițarea atribuțiilor legale nu poate fi contrară scopului pentru care acestea au fost reglementate.*

La fel, art. 85 alin. (3) Cod Administrativ, indică, *Autoritatea publică trebuie să stabilească din oficiu aspectele de fapt ale cazului care face obiectul procedurii, fără a se limita la dovezile și afirmațiile participanților.*

Totodată, art. 87 alin. (1) Cod Administrativ, prevede, *Autoritatea publică se conduce de probele pe care le consideră necesare, conform dreptului discreționar, pentru investigarea stării de fapt.*

În continuare, conform art. 92 alin. (1)-(2) Cod Administrativ, *Autoritatea publică decide conform convingerii sale libere dacă consideră o faptă drept existentă, luând în considerare întreaga procedură administrativă, inclusiv toate probele. Autoritatea publică ia în considerare toate faptele care au importanță pentru caz, inclusiv cele favorabile participanților.*

Urmare accesării sistemul informațional SIAS „Alegeri” al Comisiei Electorale Centrale, se constată faptul că dl Țîțanu Valentin, a câștigat mandatul de Primar al s. Terebna, r. Edineț, în baza Alegerilor Locale Generale din 2019.

Totodată, din datele generate de către sistemul informațional e-Integritate, se constată cu certitudine că, dl Țîțanu Valentin, în corespundere cu prevederile art. 3 alin. (1) lit. a) din Legea nr. 133/2016 *privind declararea averii și intereselor personale*, este subiect al declarării averii și intereselor personale, deținând funcție de demnitate publică, *primar*.

La fel, conform *Anexei Legii nr. 199 din 16.07.2010 cu privire la statutul persoanelor cu funcții de demnitate publică, persoana care exercită mandatul de primar, este în funcție de demnitate publică.*

În corespundere cu art. 14 al Legii 82/2017 integrității, *În vederea asigurării servirii interesului public cu imparțialitate și obiectivitate, agenții publici, împreună cu conducătorul entității publice și, după caz, cu Autoritatea Națională de Integritate, sînt obligați să identifice și să trateze conflictele de interese care apar în activitatea lor profesională în termenele și modul prevăzute de Legea nr. 133/2016 privind declararea averii și a intereselor personale.*

În sensul art. 3 din Legea prenotată, *agentul public este persoană încadrată într-o entitate publică și care exercită o funcție publică, o funcție publică cu statut special, o funcție de demnitate publică, este angajată în cabinetul persoanei cu funcție de demnitate publică sau prestează servicii de interes public.*

Totodată, art. 11 din Legea 133/2016 *privind declararea averii și intereselor personale*, descrie principiile generale de evitare a conflictelor de interese, și anume, *În procesul îndeplinirii atribuțiilor de serviciu, subiecții declarării sînt obligați să respecte următoarele principii generale de evitare a conflictelor de interese:*

- a) *servirea interesului public cu imparțialitate și obiectivitate;*
- b) *asigurarea transparenței și a controlului public al activității;*
- c) *responsabilitatea individuală și exemplul personal.*

De remarcat că, obiectul prezentei proceduri administrative, este faptul că dl Țîțanu Valentin, în exercitarea mandatului de Primar al s. Terebna, r. Edineț, a semnat acte privind constatarea pagubelor cauzate culturilor agricole de calamitățile naturale, în raport cu XXXXX, unde

fondatorul acestei entități și conducător fiind XXXXX, ignorând exigențele legislației în vigoare de acționare în cazul apariției unui conflict de interese.

Or, conform principiilor generale, persoanele care exercită funcție publică/ de demnitate publică, posedă o pregătire și o cultură specială.

În virtutea acestei pregătiri trebuie să dea dovadă de o prudență mai mare în cadrul activităților desfășurate, admiterea cărorva acțiuni sau inacțiuni din partea acestora contrar normelor imperative este inadmisibil, pe cale de consecință, odată ignorând, este de așteptat ca aceștea să-și asume riscurile, la caz, intervine *instituția sancționării*, mai mult ca atât, ignorându-se și principiul previzibilității legii.

Pe altă undă de idei, în virtutea statutului deținut, persoanelor în cauză le sunt interzise să abuzeze de calitatea lor oficială și să compromită prin activitatea lor privată ori publică, prestigiul funcției sau al instituției din care fac parte.

Mai mult ca atât, cum rezultă din prevederile art.12 alin. (3) din Legea 133/01.08.2016 *privind declararea averii și intereselor personale*, conflictul de interese real apare în cazul în care subiectul declarării este chemat să rezolve o cerere/un demers, să emită un act administrativ, să încheie direct sau prin intermediul unei persoane terțe un act juridic, să ia o decizie sau să participe la luarea unei decizii în care are interese personale sau care vizează persoane ce îi sînt apropiate, persoanele fizice și juridice cu care are relații cu caracter patrimonial și care influențează sau pot influența exercitarea imparțială și obiectivă a mandatului, a funcției publice sau de demnitate publică.

Din norma enunțată supra, raportată la cazul examinat, rezultă că, pentru a fi calificat conflictul de interese, subiectul declarării, *inter alia*, este chemat să ia o decizie sau să participe la luarea unei decizii, în care are interese personale, totodată, vizează persoane ce îi sînt apropiate, aspecte care per ansamblu, influențează exercitarea imparțială și obiectivă a mandatului său.

De remarcat că, urmare consultării *Registrului de declarare al conflictelor de interese al Autorității Naționale de Integritate*, se constată lipsa declarării cărorva conflicte de interese de către dl Țîțanu Valentin, în exercitarea mandatului de primar.

Or, conform art. 12 alin. (7) din Legea nr. 133/2016 *privind declararea averii și intereselor personale*, impune deținătorului de mandat de Primar, un *comportament* imperativ de acționare, în cazul în care ultimul se află în situație de conflict de interese, și anume este obligat să informeze *Autoritatea Națională de Integritate* imediat, dar nu mai târziu de 3 zile de la data constatării.

Totodată, informarea despre apariția unui conflict de interese real se va face pînă la soluționarea cererii/demersului, emiterea actului administrativ, încheierea, directă sau prin intermediul unei persoane terțe, a actului juridic, participarea la luarea deciziei sau luarea deciziei.

Pentru ignorarea normelor enunțate supra, legiuitorul a instituit instituția sancționării, descrisă la art. 23 din Legea nr. 133/2016 *privind declararea averii și intereselor personale, Încălcarea prevederilor prezentei legi atrage răspundere disciplinară, contravențională, civilă sau penală, după caz.*

În continuare, urmare datele din *Registrul de Stat al Populației*, se constată faptul că dl Țîțanu Valentin este persoană apropiată cu XXXXX.

În accepțiunea art. 2 din Legea nr. 133/2016 *privind declararea averii și intereselor personale*, *persoană apropiată este soțul/soția, copilul, concubinul/concubina subiectului declarării, persoana aflată la întreținerea subiectului declarării, de asemenea persoana înrudită prin sînge sau prin adopție cu subiectului declarării (părinte, frate/soră, bunic/bunică, nepot/nepoată, unchi/mătușă) și persoana înrudită prin afinitate cu subiectul declarării (cumnat/cumnată, socru/soacră, ginere/noră).*

Urmare actelor recepționate de la *Agenția de Intervenție și Plăți pentru Agricultură*, se atestă faptul că, dl Țîțanu Valentin, în exercitarea mandatului de Primar al s. Terebna, r. Edineț, a semnat *Actul de constatare a pagubelor cauzate culturilor agricole de calamități naturale nr. 376 din 24.08.2020*, prin prisma de *președinte al comisiei în raport cu XXXXX*, unde fondatorul acestei entități și conducător fiind XXXXX, constatându-se că, au fost afectate culturile agricole ce aparțin XXXXX.

Punctul de vedere al persoanei supuse controlului.

La data de 28.05.2023, subiectul controlului și-a prezentat punctul de vedere în care în ordin general a comunicat că, în cadrul primăriei este constituită Comisia Situații Excepționale, din care face parte, fiind președinte.

Astfel, la data de 21.08.2023, membrii comisiei s-au deplasat în teren pentru a constata pagubele pricinuite de secetă, fiind întocmite acte de constatare a pagubelor cauzate culturilor agricole de calamitățile naturale în raport cu mai mulți agenți economici printre care și XXXXX.

Actul respectiv fiind semnat din motiv că nu s-a considerat a fi în conflict de interese, deoarece au fost semnate și pentru alți agenți economici, nu s-a avut ca scop doar favorizarea ei, totodată, decizia a fost luată de întreaga comisie care era la fața locului, constatând într-adevăr pagube urmare secetei.

Inspectorul conchide că, argumentele invocate de către subiect, vin în contradicție cu instituția evitării conflictelor de interese și modul de soluționare ale acestora, astfel, pentru fiecare acțiune contrară legislației intervine instituția sancționării.

Prin urmare, dl Țîțanu Valentin, exercitând funcția de Primar al s. Terebna, r. Edineț, avînd interes personal rezultat din relațiile sale cu persoana apropiată XXXXX, a luat decizia/ a semnat *Actul de constatare a pagubelor cauzate culturilor agricole de calamități naturale nr. 376 din 24.08.2020* în raport cu XXXXX.

Cu titlu informativ urmează a fi precizat că, la nivelul Uniunii Europene este aplicabil *Codul european al buneii conduite administrative*, care stabilește un set de principii după care să se ghideze în activitatea lor funcționarii publici europeni, or, tendințele actuale duc spre această încadrare.

Art. 8 din codul supra, *Imparțialitate și independență*, indică: Funcționarul va fi imparțial și independent. Funcționarul se va abține de la orice acțiune arbitrară care afectează în mod negativ publicul, precum și de la orice tratament preferențial acordat în baza oricăror motive.

Conduita funcționarului nu va fi niciodată ghidată de interese personale, familiale sau naționale sau de presiuni politice. Funcționarul nu va participa la adoptarea niciunei decizii, în care acesta sau aceasta, sau orice membru apropiat al familiei sale deține un interes financiar.

Ca urmare, de menționat că, la art. 39 din Legea nr. 132/2016 *cu privire la Autoritatea Națională de Integritate*, legislatorul indică, *în cazul în care se constată nedeclararea sau nesoluționarea unui conflict de interese, inspectorul de integritate:*

a) *încheie un proces-verbal cu privire la contravenție și aplică sancțiunea contravențională. Termenul de prescripție a răspunderii contravenționale nu se aplică;*

b) *după caz, emite un act de constatare în care solicită încetarea mandatului, a raporturilor de muncă sau de serviciu ale subiectului declarării și aplică pentru acesta interdicția de a ocupa o funcție publică sau de demnitate publică.*

Din sensul normei legale citate mai sus, derivă faptul că, inspectorul de integritate, odată ce constată că subiectul supus controlului a admis conflictul de interese prin nedeclararea sau nesoluționarea, aplică sancțiunea contravențională, *amenda*, după caz, în dependență de

circumstanțe, solicită și încetarea mandatului, a raporturilor de muncă sau de serviciu ale subiectului declarării și aplică pentru acesta interdicția de a ocupa o funcție publică sau de demnitate publică.

Totodată, inspectorul de integritate decide dacă dispune măsurile menționate la alin. (1) lit. b), în funcție de gradul de vinovăție al subiectului declarării, de natura abaterii, de numărul și durata abaterilor, de comiterea unor abateri similare anterior, de prejudiciul adus interesului public și de funcția publică deținută.

La aprecierea faptului dacă sunt aduse daune interesului public se va ține cont în principal de caracterul sistematic sau unitar al abaterii, de numărul de persoane afectate, de mărimea prejudiciului material cauzat, de consecințele abaterii la nivel local, național sau internațional, de afectarea reputației autorității/instituției publice sau a bunei funcționări a acesteia, precum și de alte circumstanțe care ar afecta interesul public.

La caz, este de indicat art. 137 Cod Administrativ, *dreptul discreționar*, care stabilește că, *în exercitarea dreptului discreționar atribuit, autoritățile publice trebuie să acționeze cu bună-credință în limitele legal stabilite și cu respectarea scopului pentru care le-a fost atribuit dreptul.*

Astfel, cadrul legal în vigoare, conferă inspectorului de integritate o anumită libertate de decizie, acest aspect categoric nu presupune în nici un caz devierea de la legislația în vigoare, or, decizia luată în mod discreționar, este conformă principiilor generale ale dreptului, nu în ultimul rând conformă scopului urmărit, care alcătuiește esența per ansamblu a dreptului discreționar, or, puterea discreționară categoric nu poate fi privită ca o modalitatea de a acționa arbitrar sau fără control în afara cadrului legal.

Pe altă undă de idei, pe lângă faptul că inspectorului de integritate îi revine rolul de a aplica corect normele de drept material, precum și a stabili corect obiectul probațiunii, inspectorul de integritate stabilește și legătura dintre circumstanțele de fapt și mijloacele de probațiune administrate.

Astfel, aplicarea măsurii restrictive, privind solicitarea încetării mandatului dlui Țîțanu Valentin, raportînd la circumstanțele de fapt și de drept, nu sunt necesare și rezonabile, precum și nu sunt proporționale cu scopurile legitime urmărite, strict în procedura respectivă examinată.

Ca urmare, în lumina constatărilor detaliate supra, vis-a-vis de circumstanțele de fapt și de drept ale cazului dedus analizei, în temeiul prevederilor art. 19 lit. b, g), art. 35, art. 36, art. 38 alin. (1) lit. a, art. 39 alin. (1) lit. a) din Legea nr. 132/2016 *cu privire la Autoritatea Națională de Integritate*, inspectorul de integritate, -

DECIDE:

1. Se constată încălcarea regimului juridic al conflictelor de interese de către dl Țîțanu Valentin, în exercitarea mandatului de Primar al s. Terebna, r. Edineț;

2. Se aduce la cunoștința dlui Țîțanu Valentin, prezentul *Act de constatare* și se informează despre dreptul că poate fi contestat în termen de 30 (treizeci) de zile de la emitere, la *Curtea de Apel Chișinău*, situată pe adresa: *mun. Chișinău, str. Teilor, 4*;

3. Publicarea prezentului *Act de constatare*, pe pagina web a Autorității Naționale de Integritate.

Inspector de integritate principal

Sergiu HÎNCU